

לשוננו לעם

עורך: חיים א' כהן

מתוך

כרך נ, תשנ"ט



האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

רגע של עברית

חלק הארי

הרבה שומעים אצלנו "החלק הארי". **ארי**, להזכירכם, איננו תואר כלשהו. **ארי** הוא אריה, וכשם שאין "החלק האריה" כך אין "החלק הארי". אבל איתרע מזלו של הארי: יש יו"ד בסופו, וכך הוא מזכיר בצורתו החיצונית תארים כמו **עיקרי** או **מקרי**, ולכן הוא נתפס כאחד התארים. אפשר שהביטוי השתבש גם מפני שלא ברור מיהו האריה שבתוכו. נספר אפוא את סיפורו: לפי אחד המשלים של איסופוס, יצאו האריה, השועל והחמור לציד. משצדו, הורה האריה לחמור לחלק את השלל. חילק החמור לפי מיטב הבנתו לשלושה חלקים שווים. כעס האריה, טרף את החמור, ואמר לשועל: חלק אתה! השועל לקח בחכמתו חלק זעיר לעצמו, ואת הרוב נתן לאריה. לשאלתו של האריה, מניין לו "חוש הצדק" המבורך הזה, ענה: מן החמור. המשל הזה הוליד בשפות רבות את הביטוי **חלק הארי**, שהוא ביטוי של סמיכות: 'חלקו של הארי' (והשווה באנגלית: the lion's share). **החלק הארי** כביטוי של שם ותואר כביכול הוא אפוא צירוף חסר היגיון, ובזמן האחרון אף הוליד פיתוח מעניין, משובש כמותו: **הכסף הארי** (במשפט כגון "הכסף הארי מנוצל אצלנו לצורכי תרבות"). אפשר לומר "החלק הגדול", "החלק העיקרי", "עיקר הכסף" או "רוב הכסף", ומי שרוצה להיסמך על משל החיות יאמר "חלק הארי של הכסף": "חלק הארי של הכסף מנוצל לצרכי תרבות".

על פי **רגע של עברית** ששודר בקול ישראל
כתבה רות אלמגור-רמון